
جامع عباسی

بهاء الدین محمد عاملی (شیخ بهایی)

سرشناسه	شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۲-۱۰۳۱ ق.
عنوان و نام پدیدآور	جامع عباسی / بهاء الدین محمد عاملی (شیخ بهایی)،
مشخصات نشر	تهران: دنیا، ۱۳۹۳.
مشخصات فزاعری	ص. ۶۶۸
شابک	۸-۳۰-۷۵۲۳-۶۰۰-۹۷۸-۳۵۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فنی
موضوع	فقه جعفری--رساله عملیه
رده بندی کنگره	ت ۲۱۳۹۳ ج ۹ ش ۷/ BP۱۸۲
رده بندی دیویی	۲۹۷/۳۴۲۲
شماره کتابخانه ملی	۳۶۰۸۹۴۱

☐ جامع عباسی

☐ نوشته: بهاء الدین محمد عاملی (شیخ بهایی)

☐ چاپ اول: ۱۳۹۳

☐ شمارگان: ۵۰۰ نسخه

☐ قلم و تعداد صفحات: ۶۶۸ صفحه رقعی

☐ شابک: ۸-۳۰-۷۵۲۳-۶۰۰-۹۷۸

☐ بها: ۳۵۰۰ تومان

☐ آدرس: سیدخندان، خیابان سروش، کوچه حبیبی، پلاک ۲۶، واحد ۳

فهرست

پیشگفتار.....	۹
نویسنده جامع عباسی.....	۹
علت تدوین جامع عباسی.....	۱۸
ابواب جامع عباسی.....	۱۹
جامع عباسی پس از درگذشت شیخ بهایی.....	۱۹
محتوا و ترتیب بابهای جامع عباسی.....	۲۰
مقدمة المؤلف.....	۲۱
باب اول.....	۲۵
مطلب اول در بیان طهارتی که احتیاج به نیت دارد.....	۲۵
احکام الأموات.....	۴۷
مطلب دوم در بیان مسائل طهارتی که احتیاج به نیت ندارد.....	۶۱
باب دوم.....	۶۹

باب دوم از کتاب جامع عباسی	۶۹
مقدمه	۶۹
مطلب اول در بیان نمازهای واجبی	۷۲
مطلب دوم در نمازهای سنتی	۱۲۰
باب سیم	۱۶۳
مطلب اول در بیان زکاة واجبی	۱۶۳
مطلب دوم در بیان زکاة سنتی	۱۷۰
مطلب سیم در بیان احکام خمس	۱۷۲
باب چهارم	۱۷۵
باب چهارم از کتاب جامع عباسی در بیان احکام روزه واجبی و سنتی	۱۷۵
مطلب اول در بیان محرمات و مبطلات روزه	۱۷۵
مطلب دوم در بیان روزه‌های واجب و سنت و مکروه و حرام	۱۷۸
مطلب سیم در بیان باقی احکام روزه	۱۸۴
مطلب چهارم در اعتکاف	۱۸۸
باب پنجم	۱۸۹
باب پنجم از کتاب جامع عباسی در بیان حج	۱۸۹
مقدمه	۱۸۹
مطلب اول در بیان بعضی از آداب حج	۱۹۱
مطلب دوم در بیان شرایط و جوب حج	۱۹۳
مطلب سیم در بیان انواع حج و ذکر مواقیف	۱۹۵
مطلب چهارم در بیان افعال حج تمتع	۱۹۶
مطلب پنجم در بیان افعال حج تمتع	۱۹۷
مطلب ششم در بیان احکام حج قرآن و حج افراد	۲۲۶
مطلب هفتم در بیان احکام حج به نیابت	۲۲۷

۲۳۱.....	دیاچه.....
۲۳۱.....	تکمیل جامع عباسی از شیخ نظام ساوجی.....
۲۳۵.....	باب ششم از کتاب جامع عباسی.....
۲۳۵.....	مطلب اول در بیان وقف کردن و توابع آن.....
۲۳۵.....	باب ششم.....
۲۴۱.....	مطلب دوم در بیان قرض دادن.....
۲۴۴.....	مطلب سیم در بیان بنده آزاد کردن.....
۲۵۲.....	مطلب چهارم در بیان جهاد یا کفار کردن.....
۲۶۷.....	باب هفتم از کتاب جامع عباسی در زیارت حضرت رسالت پناه محمّدی ..
۲۶۷.....	باب هفتم.....
.....	باب هشتم از کتاب جامع عباسی در بیان نذر کردن وعهد نمودن وسوگند خوردن و
۲۹۹.....	کفّاره دادن.....
۲۹۹.....	مطلب اول در نذر کردن وعهد نمودن.....
۲۹۹.....	باب هشتم.....
۳۰۲.....	مطلب دوم در بیان سوگند خوردن واقسام وشروط آن.....
۳۰۵.....	مطلب سیم در کفّاره دادن.....
۳۰۹.....	باب نهم از کتاب جامع عباسی.....
۳۰۹.....	مطلب اول در بیع کردن.....
۳۰۹.....	باب نهم.....
۳۳۵.....	مطلب دوم در بیان رهن کردن.....
۳۳۹.....	مطلب سیم در شفعه گرفتن.....
۳۴۲.....	مطلب چهارم در بیان توابع بیع کردن.....
۳۴۹.....	باب دهم از کتاب جامع عباسی.....

مطلب اول در اجاره دادن ۳۴۹

باب دهم ۳۴۹

مطلب دوم در بیان عاریت دادن و امانت نزد کسی سپردن ۳۵۷

مطلب سیم در بیان احکام غصب کردن و توابع آن ۳۶۰

مطلب چهارم در توابع اجاره و عاریت و غصب ۳۶۶

باب یازدهم از کتاب جامع عباسی در بیان نکاح کردن ۳۹۵

باب یازدهم ۳۹۵

مطلب اول در بیان نکاح متعه ۳۹۷

مطلب دوم در بیان نکاح کنیز ۳۹۹

مطلب سیم در نکاح [دائمی] ۴۰۲

باب دوازدهم از کتاب جامع عباسی در بیان طلاق دادن زنان ۴۶۱

مطلب اول در طلاق دادن ۴۶۱

باب دوازدهم ۴۶۱

مطلب دوم در بیان خلع و مبارات کردن ۴۷۲

مطلب سیم در بیانظهار و ایلا کردن یا زن خود ۴۷۴

مطلب چهارم در لعان ۴۷۸

باب سیزدهم از کتاب جامع عباسی در شکار کردن ۴۸۳

باب سیزدهم ۴۸۳

باب چهاردهم از کتاب جامع عباسی در ذبح کردن حیوانات ۴۸۹

باب چهاردهم ۴۸۹

باب پانزدهم از کتاب جامع عباسی در بیان آداب طعام خوردن و آب نوشیدن ۵۰۱

مطلب اول در بیان طعام خوردن و اقسام آن ۵۰۱

باب پانزدهم	۵۰۱
مطلب دوم در بیان منافع طعامها و میوه ها	۵۰۸
مطلب سیم در آداب آب نوشیدن	۵۱۲
مطلب چهارم در آداب رخت پوشیدن و عمامه پیچیدن و انگشتری بدست کردن و	
کفش و موزه و نعلین دریای کردن	۵۱۴
باب شانزدهم از کتاب جامع عباسی در قضا پرسیدن و آداب آن	۵۱۹
مطلب اول در اقسام آن و صفات قاضی	۵۱۹
باب شانزدهم	۵۱۹
مطلب دوم در بیان تحقیق نمودن دعوی و جواب گفتن و کیفیت حکم حاکم	۵۲۳
مطلب سیم در شهادت	۵۴۳
باب هفدهم از کتاب جامع عباسی در اقرار کردن و وصیت نمودن	۵۵۷
مطلب اول در اقرار کردن	۵۵۷
باب هفدهم	۵۵۷
مطلب دوم در وصیت نمودن	۵۶۵
باب هجدهم از کتاب جامع عباسی در قسمت کردن ترکه و میراث	۵۷۱
مطلب اول در بیان آن چه سبب میراث بردن می شود	۵۷۱
باب هجدهم	۵۷۱
مطلب دوم در بیان آن چه فی الجمله میراث خوار را از میراث بردن مانع می شود ..	
۵۸۱	
مطلب سیم در بیان تفصیل صاحبان فروض و قربات	۵۸۶
مطلب چهارم در قواعد حسابی که در قسمت ترکه احتیاج بآنها می شود	۵۹۱
مطلب پنجم در بیان دانستن نصیب هر وارثی از ترکه بعلم حساب	۵۹۳
مطلب ششم در لواحق میراث	۶۰۵
باب نوزدهم از کتاب جامع عباسی در بیان حدودی که جهت دزدی و زنا و لواطه و	

سحق ۶۱۱

مطلب اول در بیان اقسام حدود ۶۱۱

باب نوزدهم ۶۱۱

مطلب دوم در آن چه تعلق بحدود دارد ۶۲۴

مطلب سیم در بیان تعزیر کردن ۶۲۸

باب بیستم از کتاب جامع عباسی در بیان خونبهای قتل آدمی ۶۳۳

مطلب اول در بیان آن چه موجب کشتن است ۶۳۳

باب بیستم ۶۳۳

مطلب دوم در بیان خونبهای آدمی ۶۴۴

مطلب سیم در بیان آن که در چند موضع تمام خونبها گرفتن ساقط است و در چند

موضع نصف خونبها ۶۵۸

مطلب چهارم در بیان مقدار خونبها و قتل عمد و خطا ۶۶۰

مطلب پنجم در بیان آن چه سبب ارش می شود ۶۶۲

پیشگفتار

نویسنده جامع عباسی

جامع عباسی اثر بهاء الدین عاملی، معروف به شیخ بهائی، فقیه امامی و دانشمند ذوفنون قرن دهم و یازدهم می باشد.

زندگینامه

در کودکی همراه پدرش شیخ حسین بن عبدالصمد که از شاگردان شهید ثانی بوده به ایران آمد شیخ بهائی از این رو که به کشورهای مختلف مسافرت کرده و محضر اساتید متعدد در رشته های مختلف را درک کرده، و به علاوه دارای استعداد و ذوقی سرشار بوده است، مردی جامع بوده و تالیفات متنوعی دارد هم ادیب بوده و هم شاعر و هم فیلسوف و هم ریاضی دان و هم فقیه و هم مفسر از طب نیز بی بهره نبوده است اولین کسی است که یک دوره فقه غیر استدلالی به صورت رساله عملیه به زبان فارسی نوشت آن کتاب همان است که به نام جامع عباسی معروف است شیخ بهائی چون فقه رشته اختصاصی و تخصصی اش نبوده، از فقها طراز اول به شمار نمی رود، ولی شاگردان زیادی تربیت کرده است ملا صدرا، شیرازی و ملا محمد تقی مجلسی اول (پدر مجلسی دوم)، صاحب کتاب بحار الانوار، فاضل جواد صاحب آیات الاحکام از شاگردان اویند. منصب شیخ الاسلامی ایران پس از محقق کرکی به

شیخ علی منشار بدرزن شیخ بهایی رسید و پس از او به شیخ بهایی رسید همسر شیخ بهایی که دختر شیخ علی منشار بوده است، زن فاضله و فقیهه بوده است شیخ بهایی در سال ۹۵۳ به دنیا آمده و در سال ۱۰۳۰ یا ۱۰۳۱ درگذشته است شیخ بهایی ضمناً مردی جهانگرد بوده است، به مصر، شام، حجاز، عراق، فلسطین، آذربایجان و هرات مسافرت کرده است.

ولادت

بهاالدین محمد بن عزالدین حسین بن عبدالصمد بن شمس الدین محمد بن علی بن حسین بن محمد بن صالح حارثی همدانی عاملی جبعی، معروف به شیخ بهایی، حکیم و فقیه و عارف و منجم و ریاضی دان و شاعر و ادیب و مورخ بزرگ، در سال ۹۵۳ هـ ق در بعلبک از توابع جبل عامل در یک خاندان علم و دانش که تبار و نسب خود را به حارث همدانی یکی از یاران مخلص علی (ع) می‌رسانند، پا به عرصه حیات نهاد پدر عالیقدر او، عالم بزرگوار، شیخ حسین بن عبدالصمد حارثی (متوفی ۹۸۴ هـ ق)، یکی از شاگردان میرز فقیه نامدار شیعه، مرحوم شهید ثانی (مستشهد ۹۶۶ هـ ق) است او که خود صاحب نظر بوده و کتبی در فقه و اصول و علوم متداول عصر خود داشته است، پس از شهادت شهید ثانی در ایام جوانی، در اثر سختگیریها و کار شکنیهایی که در امور شیعه در جبل عامل پیش آمده بود، به ایران منتقل گردید کودک نوپا نیز همراه پدر بود در عهد حکومت صفویه که حرکت سیاسی با تردفاع از اهل بیت (ع) و دوستی و مودت آل عصمت (ع) شروع شده بود، به حکومت صفوی پیوست و با خاندان بزرگ منشار که عنوان شیخ الاسلامی حکومت را داشت، وصلت نمود.

شیخ بهایی در اثر ذکاوت و استعداد فطری که داشت، با بهره‌گیری از پدر و محیط علمی و فضیلتی اصفهان توانست در علوم و دانشهای متداول عصر تبصری به دست آورد، تا آنجا که برخی در توصیف او گفته‌اند: علامه جهان بشر و مجدد دین در قرن حادی عشر که ریاست مذهب و ملت به او منتهی گردید، در علوم و فنون اسلامی

فنی وجود نداشته باشد که او را در آن بهره‌ای نباشد.

منزلت علمی و قلمی

فقیه ربانی و عارف صمدانی، شیخ بها الدین محمد عاملی، یکی از بزرگان و مفاخر و نوابغ اواخر قرن دهم و اوایل قرن یازدهم هجری می‌باشد که در جامعیت و تنوع علوم و دانش، کمتر نظیری می‌توان بر او پیدا نمود او یکی از جامع‌ترین افراد روزگار خویش در وسعت معلومات و تنوع اطلاعات بوده است، از این نظر برجستگی مشخصی در میان فقها و دانشمندان کسب کرده است، و اگر او را نادیده‌ای از نوادرونابغه‌ای از نوابغ نامیده باشیم، راه می‌آلغه نیموده‌ایم و خود با تواضع و فروتنی خاصی، به این حقیقت اعتراف دارد، آنجا که می‌گوید: من در مباحثه و جدل، بر هر ذوفنونی چیره شدم، ولی هرگز نتوانستم با کسی که در یک فن استاد بود، حریف شوم.

شیخ بهایی در زمینه‌های مختلف اطلاعات و آگاهی دارد و همین آگاهی و وسعت معلومات، نوعی جذابیت به آثار او بخشیده است که از میان انبوه آثار گذشته‌گان، کتابها و تالیفات او را به صورت کتاب روز و مورد علاقه در آورده است فی‌المثل در کتاب اربعین که یک کتاب حدیثی و فقهی است، از مسائل ریاضی و هیات نیز استفاده کرده است، و مسائل آنها را به صورت روشن و ملموس در اختیار خواننده قرار داده است.

اساتید

اواز محضر بزرگان و دانشمندان متعددی کسب علم نموده است بنا به قول صاحب تاریخ عالم آرای عباسی، تفسیر و حدیث و ادبیات عرب را از پدر حکمت و کلام و بعضی علوم معقول را از ملا عبدالله مدرس یزدی، صاحب حاشیه ملا عبدالله، و ریاضیات را از ملا علی مذهب و ملا افضل قاضی مدرس و ملا محمد باقر بن زین العابدین یزدی، صاحب کتاب مطالع الانوار، و طب را از حکیم عماد الدین محمود، و به قول صاحب روضات الجنات، صحیح بخاری را نزد محمد بن عبداللطیف مقدسی آموخته است.

شاگردان

برای پی بردن به مقام علمی و میزان دانش شیخ، کافی است بدانیم که متجاوز از چهل تن از دانشمندان و بزرگان قرن یازدهم هجری قمری از وی علم آموخته و بهره برده اند و بعضی از آنان، اشخاص زیر هستند:

- ۱- صدرالدین محمد ابراهیم شیرازی، معروف به ملا صدرا، فیلسوف معروف.
- ۲- ملا محمد محسن بن مرتضی بن محمود، معروف به فیض کاشانی، صاحب تفسیر صافی.
- ۳- ملا عزالدین فراہانی مشہور بہ علی نقی کمرہ ای، شاعر معروف قرن یازدہم.
- ۴- ملا محمد باقر بن محمد مؤمن خراسانی، معروف به محقق شیخ الاسلام.
- ۵- شیخ جرّاد بغدادی، مشہور بہ فاضل جواد، صاحب شرح خلاصہ الحساب وزیدہ فی الاصول.
- ۶- ملا محمد تقی بن مقصود علی مجلسی، صاحب روضہ المتقین (م ۱۰۷۰).
- ۷- سید عزالدین حسینی کرکی عاملی، مشہور بہ مجتہد مفتی اصفہانی.

تالیفات

اویکی از بریر کت ترین علمای جهان اسلام از نظر تالیف و تنوع در آن بوده است برخی تعداد تالیفات او را با توجه به رساله ها و تحشیه ها و تعلیقہ ها، بہ عدد ۲۰۰ جلد رسانده اند، ولی تازہ ترین تحقیق در این مورد، تلاش و کوشش دانشمند محترم، جناب آقای دکتر محمد باقر حجّتی، از اساتید محترم دانشگاه تهران است کہ بہ کنفرانس دمشق (در مورد شیخ بهائی) ارائه داده اند و نشریہ الثقافہ الاسلامیہ در شماره پنجم آن را نشر داده است ایشان بر حسب تتبع و تفحص کاملی کہ داشته است، تعداد آنها را ۱۲۳ جلد اعلام می کند و بر حسب دستہ بندی کہ دارد، می نویسد:

فقہ

۱. اثنتی عشریات خمس: نماز- زکوٰۃ- روزہ- حج.